

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1977-1978.

24 NOVEMBER 1977

WETSVOORSTEL

tot organisatie van de uitbreiding van het gemeentelijk kiesrecht en van de plaatselijke verkiesbaarheid tot de onderdanen van de Staten die het E. E. C.-verdrag hebben ondertekend.

(Ingediend door de heer Glinne.)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De Europese Economische Gemeenschap doorworstelt reeds zware tijden, die haar samenhang en haar bestaan zelf in zwaar brengen. Om dat gevaar te keren is het meer dan ooit noodzakelijk de krachtsinspanningen te verdubbelen ten einde tot een sociaal, een regionaal en een politiek Europa te komen; pas dan zal de huidige crisis omslaan in een polyvalente ontwikkeling welke naar een reële gemeenschap kan leiden.

Uit de in een niet zo ver verleden opgedane ondervinding is ruimschoots gebleken dat topontmoetingen van Staten en Regeringshoofden niet volstaan om de Europese integratie weer op gang te brengen. Daartoe is het nodig de openbare mening en het politieke bewustzijn van de Europeanen te mobiliseren, niet alleen als een steunende, maar ook als een stuwende kracht, en zulks op een aantal gebieden: de nationale parlementen mogen, evenmin als het Europese Parlement, bang zijn voor vernieuwing.

Het door drie partijen ingediende wetsvoorstel waarbij een raadpleging van het kiezerskorps bij algemeen stermrecht wordt georganiseerd ten einde de Belgische leden van het Europese Parlement aan te wijzen (Stuk Kamer n° 15/1, B. Z. 1974), mocht in dat opzicht alleszins een gelukkig initiatief worden genoemd. In artikel 4 van dat voorstel wordt immers het volgende bepaald: «Aan deze raadpleging mag worden deelgenomen door de Belgische staatsburgers die gemeenteraadskieser zijn en, onder dezelfde voorwaarden als de Belgen, door de staatsburgers van de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen die hun woonplaats in België gevestigd hebben». In artikel 4 van dat driepartijenvoorstel wordt aldus het socialistische amendement verwerkt, waarin aanvankelijk gesuggereerd werd voor de samenstelling van het Parlement van Straatsburg in het raam van ons eigen Parlement de regeling van de rechtstreekse verkiezing bij algemeen stermrecht toe te passen (Stuk n° 45412, zitting 1968-1969).

Chambre des Représentants

SESSION 1977-1978.

24 NOVEMBRE 1977

PROPOSITION DE LOI

organisant l'extension de l'électorat communal et de l'éligibilité locale aux ressortissants des Etats signataires du Traité de la C. E. E.

(Déposée par M. Glinne.)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La Communauté économique européenne connaît des intermittences qui menacent sa cohésion, voire son existence. Il est dès lors plus indispensable que jamais d'intensifier les efforts en faveur de l'Europe sociale, de l'Europe régionale, de l'Europe politique, afin qu'à la crise actuelle succède un développement polyvalent, générateur d'une communauté réelle.

L'expérience d'un passé relativement récent prouve abondamment que les rencontres « au sommet » des chefs d'Etat et de gouvernement ne suffisent pas à réactiver la progression nécessaire de l'intégration européenne. L'opinion publique européenne et la conscience politique des Européens doivent également être mobilisées, non seulement comme force d'appoint, mais encore comme élément moteur, et ce à une série de niveaux: les parlementaires nationaux, comme le Parlement européen, ne doivent pas craindre d'innover.

Dans cet esprit, la proposition de loi tripartite (Doc. Chambre n° 15/1 de la S. E. 1974) portant organisation d'une consultation électorale au suffrage universel direct en vue de la désignation des membres belges du Parlement européen était assurément heureuse, notamment en ce qu'en son article 4, elle dispose que: « Pourront participer à cette consultation, les citoyens belges électeurs pour les élections communales, et, aux mêmes conditions que les Belges, les citoyens des Etats membres des Communautés européennes ayant établi leur domicile en Belgique ». L'article 4 de la proposition tripartite incorpore ainsi l'amendement socialiste (Doc. n° 45412 de la session 1968-1969) par lequel le recours au suffrage universel direct a initialement été suggéré, au sein de notre Parlement, pour la composition du Parlement de Strasbourg.

Mnar indien ecu echr Europees staatsburgerschap moet worden gecreëerd, gedefinieerd en gesraafd, dan zijn er in de onmiddellijke roekorst aanvullende stappen nodig. Dar is de reden waarom het onderhavige wetsvoorstel een vroeger voorstel van de heren Glinne, Cudell, Boon, Deruelles en Magnée (Stuk Kamer n° 936/1, zitting 1970-1971) omvormt en de kiesbevoegdheid als gemeenteraadskiezer uitbreidt tot de in België gedomicilieerde onderdanen van de Lid-Statē van de E. E. G.

In dat opzicht steunt het wetsvoorstel op twee andere belangrijke referenties:

1. Op de Europese « Top » in oktober 1972 te Parijs hebben Eerste-Minister Eyskens en de Voorzitter van de Raad van Ministers Andreotti voorgesteld dat de kiesbevoegdheid, op gemeentelijk vlak, onder bepaalde voorwaarden aan alle ingezetenen van de Lid-Statē van de E. E. G. zou worden toegekend. Op de vergaderingen van de Raad van Ministers van de E. E. G. betreffende de sociale zaken, die eind februari en eind mei 1973 evenals in december 1973 werden gehouden, heeft de Belgische Regering, bij monde van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, de houding van de heer Eyskens bevestigd en een tot dan toe nog niet besliste reciprociteit op het vlak van alle Lid-Statē van de E. E. G. voorgesteld.

2. Op 8 april 1974 werd op initiatief van de socialistische fractie van het Italiaanse Parlement een door de senatoren Minnoccini, Arfe, Bermani, Cavezzali, Corona en Talilhon3 ondertekend wetsvoorstel ingediend (Disegno di legge costituzionale n° 1607, concessione del diritto di voto nelle elezioni amministrative ai cittadini degli Stati membri della Comunità economica europea residenti in Italia) dat ertoe strekt de kiesbevoegdheid uit te breiden tot de onderdanen van de E. E. G.-landen die in Italië verblijven. Artikel van dat voorstel bepaalt dat « de staatsburgers van een van de Lid-Statē van de Europese Economische Gemeenschap, die sedert minstens vijf jaar in Italië verblijven en meerderjarig zijn, eveneens kiesgerechtigd zijn bij de gemeentelijke, de provinciale en de regionale verkiezingen ».

Dit nieuwe « gemeenschappelijke preferentie » die het onderhavige wetsvoorstel aan een gedeelte van de in België gevestigde immigranten wil toekennen, steunt op het politieke hoofdbeginsel dat de Europese integratie is en ook moet blijven. De « E. E. G.-vreemdelingen » zijn onze « neven » geworden, leden van een politieke familie, en het vrije verkeer en het vestigingsrecht dat ze genieten, moeten een specifiek verlengstuk op het vlak van de politieke rechten krijgen. Een « E. E. G.-landgenoot » - indien het Europa van de Gemeenschap althans een nieuw vaderland wordt of moet worden - mag niet ondergebracht blijven in dezelfde politieke categorie als de immigrant die afkomstig is van de andere kant van de wereld, van een ander continent of van een Europees land dat geen lid is van de E. E. G. Onzes inziens zouden de politieke rechten van de immigranten uit niet tot de E. E. G. behorende landen door middel van een andere wet moeten worden geregeld, zonder dat het hun toegestaan voordeel hoe dan ook datgene mag evenaren waarin het onderhavige wetsvoorstel ten gunste van de onderdanen van de Lid-Statē van de E. E. G. voorziet. Voorts hebben de aanvragen van Spanje, Griekenland en Portugal om tot de E. E. G. toe te treden, tot gevolg dat zij het aantal potentiële leden aanzienlijk uitbreiden.

De kiesgerechtigde leeftijd wordt in het onderhavige voorstel vastgesteld op 21 jaar, omdat de onderhorigen van de Lid-Statē van de E. E. G. thans niet verplicht zijn militaire dienst in België te verrichten en bijgevolg bevoorrecht zouden zijn ten opzichte van de Belgische jongelui indien zij bij de gemeenteraadsverkiezingen vanaf 18 jaar zouden mogen stemmen en reus in België van militaire dienst vrijgesteld zouden zijn.

S'il faut créer, définir et armer une véritable citoyenneté européenne, des étapes complémentaires sont cependant nécessaires dans l'immédiat. C'est pourquoi la présente proposition de loi, transformant les modalités d'une proposition antérieure (Doc. Chambre n° 936/1 de la session de 1970-1971) déposée par MM. Glinne, Cudell, Baon, Deruelles et Magnée, organise l'extension, au bénéfice des ressortissants des Etats membres de la C. E. E. domiciliés en Belgique, de la capacité électorale concernant les élections communales.

La proposition de loi s'appuie à ce propos sur deux autres références importantes:

1. Au « Sommet » européen d'octobre 1972, à Paris, le Premier Ministre Eyskens et le Président du Conseil Andreotti ont proposé la reconnaissance, à certaines conditions, de la capacité électorale, au plan local, à l'avantage de tous les ressortissants des Etats membres de la C. E. E. Aux réunions du Conseil des Ministres de la C. E. E. concernant les affaires sociales, tenues à fin février et à fin mai 1973, ainsi qu'en décembre 1973, le Gouvernement belge, par la voix du Ministre de l'Emploi et du Travail, a confirmé la position de M. Eyskens et proposé une réciprocité, non encore décidée à ce jour, au niveau de tous les Etats membres de la C. E. E.

2. En date du 8 avril 1974, sous la signature des sénateurs Minnoccini, Arfe, Bermani, Cavezzali, Corona et Talamona et à l'initiative du groupe socialiste, le Parlement italien a été saisi d'une proposition de loi (Disegno di legge costituzionale n° 1607, concessione del diritto di voto nelle elezioni amministrative ai cittadini degli Stati membri della Comunità economica europea residenti in Italia) tendant à reconnaître la capacité électorale des ressortissants de la C. E. E. résidant en Italie. L'article 1 de cette proposition dispose que: « sont également électeurs aux élections communales, provinciales et régionales, les citoyens d'un des Etats membres de la Communauté économique européenne résidant en Italie depuis au moins cinq ans et ayant atteint l'âge de la majorité ».

La nouvelle « préférence communautaire » que la présente proposition de loi veut accorder au sein des migrants installés en Belgique résulte du fait politique majeur qu'est et que doit rester l'intégration européenne. Les « étrangers » de la C. E. E. sont devenus des « cousins » membres d'une famille politique, et la liberté de circulation et le droit d'établissement dont ils bénéficient ne peuvent rester sans prolongement spécifique au plan des droits politiques. Un « compatriote de la C. E. E. », si tant est que l'Europe communautaire devienne ou doive devenir une nouvelle patrie, ne peut rester confiné dans la même catégorie politique que l'immigrant venu des antipodes, d'un autre continent ou d'un Etat européen non membre de la C. E. E. C'est par une autre initiative législative, nous semble-t-il, que les droits politiques des migrants non communautaires devraient être organisés, sans que l'avantage qui leur serait consenti puisse en tout état de cause équivaloir à celui que la présente proposition de loi suggère au bénéfice des ressortissants d'Etats membres de la C. E. E. Au demeurant, les demandes d'adhésion à la C. E. E. introduites par l'Espagne, la Grèce et le Portugal étendent potentiellement le nombre des bénéficiaires bien au-delà des Neuf d'aujourd'hui.

La capacité électorale est fixée dans le texte à l'âge de 21 ans, pour tenir compte du fait que les ressortissants d'Etats membres de la C. E. E., n'étant actuellement pas astreints au service militaire en Belgique, seraient privilégiés par rapport aux jeunes Belges s'ils pouvaient à la fois voter dès 18 ans sur le plan communal et échapper à l'obligation militaire en Belgique.

Volgens ons zouden de onderhorigen van de Lid-Staten van de E. E. G. potentiële kiezers worden voor de rechtstreekse verkiezing van het Europees Parlement en voor de verkiezing van de gemeenteraad van de gemeente van hun verblijfplaats in België, maar zij zouden uitgesloten blijven bij de verkiezing van het Belgische Parlement. De in België gevestigde onderhorigen van de Lid-Staten van de E. E. G. zouden bij de in hun land gehouden parlementsverkiezingen per brief of bij volmacht moeten kunnen stemmen, overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van hun nationale wet. Dat probleem ligt echter niet op de weg van het Belgische Parlement.

Ten slotte lijkt het logisch en wenselijk dat naast de kiesbevoegdheid ook in de verkiesbaarheid zou worden voorzien na een verblijf van ten minste tien jaar in België.

WETSVOORSTEL

Artikel 1.

Artikel I van de gemeenteraadsverkiezingswet wordt aangevuld met een nieuw lid, luidend als volgt:

« Eveneens kiezer voor de gemeente zijn zij die, zonder onderscheid van kunne, de hoedanigheid bezitten van onderhorige van een der landen die het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap hebben ondertekend, tevens de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt en bewijzen dat zij hun gewone verblijfplaats sedert ten minste vijf jaar in België hebben gevestigd. »

Art. 2.

In artikel 65 van de gemeenteraadsverkiezingswet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1) het 1° wordt aangevuld als volgt :

« of van onderhorige van een Staat die het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap heeft ondertekend, voor zover de betrokkene bewijst dat hij zijn gewone verblijfplaats sedert tien jaar in België heeft gevestigd. »

2) het 2° wordt aangevuld als volgt :

« voor de Belgische staatsburger en volle 25 jaar oud zijn voor de onderhorige van een Staat die het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap heeft ondertekend. »

Art. 3.

Artikel 3 van het Kieswetboek wordt aangevuld met een tweede lid, luidend als volgt:

« De in het tweede lid van artikel 1 van de gemeenteraadsverkiezingswet bedoelde personen worden eveneens ingeschreven op de lijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen. »

Dans notre esprit, électeur potentiel pour l'élection directe du Parlement européen et dans sa commune de résidence en Belgique, le ressortissant d'un Etat membre de la C. E. E. ne pourrait toutefois intervenir dans l'élection du Parlement belge. En ce qui concerne le niveau national, le ressortissant d'un Etat membre de la C. E. E. installé en Belgique devrait, selon des dispositions de sa loi nationale, pouvoir voter par correspondance ou par procuration à l'occasion des élections législatives de son pays. Ceci concerne évidemment la responsabilité d'autres parlements que le nôtre.

Il semble enfin logique et souhaitable que la capacité électorale s'accompagne de l'éligibilité après dix ans au moins de résidence en Belgique.

E. GLINNE.

PROPOSITION DE LOI

Article 1.

L'article 1 de la loi électorale communale est complété par un nouvel alinéa libellé comme suit:

« Sont également électeurs pour la commune ceux qui, sans distinction de sexe, possèdent la qualité de ressortissant d'un des pays signataires du Traité instituant la Communauté économique européenne, qui ont atteint l'âge de 21 ans et justifient d'une résidence habituelle en Belgique depuis cinq ans au moins. »

Art. 2.

A l'article 65 de la loi électorale communale sont apportées les modifications suivantes:

1) le 1° est complété comme suit:

« ou celle de ressortissant d'un Etat signataire du traité instituant la Communauté économique européenne, pour autant que l'intéressé justifie d'une résidence habituelle en Belgique depuis dix ans. »

2) le 2° est complété comme suit:

« pour le citoyen belge, et de 25 ans accomplis pour le ressortissant d'un Etat signataire du traité instituant la Communauté économique européenne. »

Art. 3.

L'article 3 du Code électoral est complété par un second alinéa libellé comme suit:

« Sont également inscrites sur ces listes pour les élections communales les personnes visées au deuxième alinéa de l'article 1 de la loi électorale communale. »

Art. 4.

Deze wet is eveneens van toepassing op de verkiezingen voor de agglomeratieraden en de raden van federaties van gemeenten, overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 van de wet waaronder die raden vallen.

Art. 5.

De Koning is gemachtigd om de bepalingen van de gemeentekieswet, met inbegrip van de strafbepalingen en de bepalingen betreffende uitsluiting en schorsing, aan te passen en aan te vullen, ten einde die in overeenstemming te brengen met de bepalingen van deze wet en voor de uitvoering van deze wet te zorgen.

14 november 1977.

Art. 4.

La présente loi est également applicable aux élections des conseils d'agglomération et de fédération de communes, tel que le prévoit l'article 10 de la loi qui régit ces conseils.

Art. 5.

Le Roi est habilité à adapter et compléter les dispositions de la loi électorale communale, y compris les dispositions pénales, et celles concernant les exclusions et suspensions, en vue de les mettre en concordance avec les dispositions de la présente loi et d'assurer l'exécution de celle-ci.

14 novembre 1977.

E. GLINNE,
H. DERUELLES.
